

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

# الزامات حقوقی عدالت اجتماعی در مناطق توسعه نیافته

محمد شعیب عارفی

۱۳۹۸

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

|                     |   |                                                                   |
|---------------------|---|-------------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : | عارفی، محمدشعیب، ۱۳۶۱ -                                           |
| عنوان و نام پدیدآور | : | الزامات حقوقی عدالت اجتماعی در مناطق توسعه نیافته/محمدشعیب عارفی. |
| مشخصات نشر          | : | تهران: موسسه آموزشی تألیفی ارشدان، ۱۳۹۸.                          |
| مشخصات ظاهری        | : | ۱۸۸ص.                                                             |
| شابک                | : | ۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۰۴۹-۷                                                 |
| وضعیت فهرست نویسی   | : | فیا                                                               |
| موضوع               | : | عدالت اجتماعی -- ایران                                            |
| موضوع               | : | Social justice -- Iran                                            |
| موضوع               | : | عدالت اجتماعی                                                     |
| موضوع               | : | Social justice                                                    |
| موضوع               | : | ایران -- سیاست و حکومت -- ۱۳۵۸ -                                  |
| موضوع               | : | - Iran -- Politics and government -- 1979                         |
| موضوع               | : | ایران -- سیاست اقتصادی -- ۱۳۵۸ -                                  |
| موضوع               | : | - Iran -- Economic policy -- 1979                                 |
| رده بندی کنگره      | : | H۱۶۷۰                                                             |
| رده بندی دیویی      | : | ۳۰۲.۳۷۲۰۹۵                                                        |
| شماره کتابشناسی ملی | : | ۵۹۰۳۰                                                             |

## ارشدان

مؤسسه آموزش تألیفی ارشدان

الزامات حقوقی عدالت اجتماعی در مناطق توسعه نیافته

محمد شعیب عارفی

آموزشی تألیفی ارشدان

اول

اول ۱۳۹۸

[www.irantypist.com](http://www.irantypist.com)

[www.irantypist.com](http://www.irantypist.com)

مازیا خادمی

۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۰۴۹-۷

۱۰۰۰

[www.arshadan.com](http://www.arshadan.com)

[www.arshadan.net](http://www.arshadan.net)

۰۲۱۴۷۶۲۵۵

۲۴۰۰۰ تومان

■ نام کتاب:

■ تألیف:

■ ناشر:

■ ویرایش:

■ نوبت چاپ:

■ حروفچینی و صفحه آرایی:

■ طراحی و گرافیک:

■ ویراستار:

■ شابک:

■ شمارگان:

■ مرکز خرید آنلاین:

■ مرکز پخش و توزیع:

■ قیمت:

## فهرست مطالب

| صفحه     | عنوان                                                     |
|----------|-----------------------------------------------------------|
| ۹.....   | دیباچه .....                                              |
| ۱۱.....  | پیشگفتار .....                                            |
| ۱۵ ..... | <b>فصل اول: محرومیت نا عادلانه .....</b>                  |
| ۱۶.....  | مبحث اول: اشکال محرومیت و فقر .....                       |
| ۲۰.....  | بند اول: محرومیت مادی و معنوی .....                       |
| ۲۰.....  | بند دوم: محرومیت کمی و کیفی .....                         |
| ۲۱.....  | بند سوم: محرومیت عینی و ذهنی .....                        |
| ۲۱.....  | بند چهارم: محرومیت مطلق و نسبی .....                      |
| ۲۲.....  | بند پنجم: محرومیت موقت و دائم .....                       |
| ۲۴.....  | مبحث دوم: علل شداید محرومیت .....                         |
| ۲۵.....  | بند اول: روند زیست محیطی .....                            |
| ۲۶.....  | بند دوم: روند اقتصادی .....                               |
| ۲۸.....  | بند سوم: روند اجتماعی - فرهنگی .....                      |
| ۲۹.....  | بند چهارم: تله فقر .....                                  |
| ۳۵.....  | مبحث سوم: منطقه و توسعه نیافتگی .....                     |
| ۳۹.....  | <b>فصل دوم: عدالت اجتماعی و توسعه .....</b>               |
| ۴۲.....  | مبحث اول: عدالت و توسعه .....                             |
| ۴۲.....  | گفتار اول: ارتباط مؤلفه های توسعه، آزادی و عدالت .....    |
| ۴۲.....  | بند اول: قابلیت و ارتباط آن با توسعه، آزادی و عدالت ..... |
| ۵۰.....  | بند دوم: ارتباط رویکرد قابلیت با عدالت .....              |
| ۵۳.....  | گفتار دوم: نقش آزادی در توسعه .....                       |
| ۶۳.....  | گفتار سوم: آزادی و عدالت .....                            |
| ۶۸.....  | مبحث دوم: نظریه های توسعه .....                           |
| ۷۰.....  | گفتار اول: نظریه های توسعه در طول دهه ۱۹۵۰ .....          |
| ۷۱.....  | بند اول: نظریه فشار (هل) بزرگ .....                       |

- ۷۱..... بند دوم: نظر به رشد متوازن
- ۷۲..... بند سوم: نظریه جهش به سمت رشد پایدار
- ۷۳..... بند چهارم: نظریه تلاش حداقلی بحرانی
- ۷۵..... گفتار دوم: نظریه‌های توسعه در طول دهه‌ی ۱۹۶۰.....
- ۷۵..... بند اول: دوگانگی اقتصادی
- ۷۷..... بند دوم: رشد نامتوازن
- ۷۹..... بند سوم: نظریه پشتیبانی موثر و ارتباطات درون بخشی
- ۸۰..... بند چهارم: سرمایه انسانی
- ۸۰..... بند پنجم: الگوی رشد و توسعه و نقش کشاورزی
- ۸۳..... گفتار سوم: نظریه‌های توسعه در طول دهه ۱۹۷۰.....
- ۸۳..... بند اول: تغییر رویکردهای توسعه از تولید به رفاه
- ۸۴..... بند دوم: بخش غیر رسمی و موانع توسعه
- ۸۵..... بند سوم: مهاجرت شهری - روستایی
- ۸۵..... بند چهارم: نظریه آفرینی
- ۸۶..... بند پنجم: نظریه ارتباط و تبادل میان توزیع در آمد و فقر
- ۸۷..... بند ششم: نظریه وابستگی
- ۸۸..... بند هفتم: نظریه جهانی سازی
- ۹۳..... گفتار چهارم: نظریه‌های توسعه در طول دهه ۱۹۸۰.....
- ۹۳..... بند اول: جریان اصلی در نظریه‌های توسعه
- ۹۶..... بند دوم: سایر نظریه‌های مرتبط در دهه ۱۹۸۰.....
- ۹۸..... بند سوم: اقتصاد نهادگران جدید و نقش نهادها
- ۱۰۱..... گفتار پنجم: نظریه‌های توسعه در طول دهه ۱۹۹۰.....
- ۱۰۱..... بند اول: نگاهی کلی
- ۱۰۴..... بند دوم: مقررات زدایی
- ۱۰۴..... بند سوم: نظریه مکمل بودن دولت و بازار
- ۱۰۵..... بند چهارم: نظریه سرمایه اجتماعی
- ۱۰۷..... بند پنجم: نظریه توسعه پایدار
- ۱۱۰..... گفتار ششم: نظریه‌های توسعه در دهه اول قرن ۲۱.....
- ۱۱۱..... بند اول: نظریه توسعه انسانی
- ۱۱۲..... بند دوم: اقتصاد سیاسی توسعه و نقش نهادها

|          |                                                         |
|----------|---------------------------------------------------------|
| ۱۱۳..... | بند سوم: پیوند و ارتباط فقر، نابرابری و رشد             |
| ۱۱۴..... | گفتار اول: تاریخچه نظریه توسعه منطقه‌ای                 |
| ۱۱۷..... | گفتار دوم: نظریه‌های رشد بخش‌های اقتصادی                |
| ۱۱۸..... | بند اول: نظریه بازرگانی بین‌المللی                      |
| ۱۱۸..... | بند دوم: نظریه بخش                                      |
| ۱۱۹..... | بند سوم: نظریه کالای اساسی                              |
| ۱۱۹..... | بند چهارم: نظریه پایه اقتصادی                           |
| ۱۲۰..... | گفتار سوم: مفهوم و شاخص‌های توسعه منطقه‌ای              |
| ۱۲۱..... | گفتار چهارم: عوامل موثر بر توسعه منطقه‌ای               |
| ۱۲۵..... | <b>فصل سوم: الزامات حقوقی عدالت اجتماعی</b>             |
| ۱۲۸..... | مبحث اول: عدالت اجتماعی در قانون اساسی و اسناد بالادستی |
| ۱۲۸..... | گفتار اول: قانون اساسی                                  |
| ۱۳۴..... | گفتار دوم: در اسناد بالادستی                            |
| ۱۴۵..... | مبحث دوم: الزامات حقوق اقتصادی                          |
| ۱۴۶..... | گفتار اول: معافیت مالیاتی                               |
| ۱۴۸..... | گفتار دوم: اصل عدالت در معافیت‌ها و تخفیف‌های مالیاتی   |
| ۱۴۹..... | گفتار سوم: معافیت‌های مالیاتی و توسعه منطقه‌ای          |
| ۱۵۲..... | گفتار اول: برنامه‌های توسعه                             |
| ۱۵۵..... | گفتار دوم: جایگاه اهداف اجتماعی در برنامه‌های توسعه     |
| ۱۵۵..... | بند اول: مشارکت                                         |
| ۱۵۶..... | بند دوم: آموزش                                          |
| ۱۵۸..... | بند سوم: بهداشت                                         |
| ۱۶۰..... | بند چهارم: رفاه و تأمین اجتماعی                         |
| ۱۶۴..... | بند پنجم: مسکن                                          |
| ۱۷۵..... | مبحث چهارم: الزامات حقوقی فرهنگی                        |
| ۱۷۹..... | <b>سخن پایانی</b>                                       |
| ۱۸۱..... | <b>فهرست منابع</b>                                      |

## دیباچه

عدالت و اجرای آن، بی‌شک از مهم‌ترین نیازهای اساسی و فطری انسان است که همواره در طول تاریخ، وجود آن بستری مناسب به منظور توسعه جوامع انسانی فراهم کرده. شاید بتوان گفت بهترین و کامل‌ترین تعریف برای عدالت، «رعایت استحقاق‌ها» است؛ یعنی «اعطاء کل ذی حق حقه». هرگونه قضاوت از عدالت یا بی‌عدالتی، باید با توجه به این معنا و مفهوم باشد. برقراری عدالت اجتماعی در جامعه اسلامی، در کنار رشد اقتصادی جامعه اسلامی و تأمین زمینه‌های رشد معنوی برای آحاد شهروندان، وظیفه‌ای کلیدی برای دولت اسلامی می‌باشد. حکمتی که داعیه اسلامی بودن دارد، موظف است عدالت اجتماعی را در جامعه برقرار سازد و تبعیض و بی‌عدالتی به مبارزه برخیزد. در لغت‌نامه دهخدا، عدالت مقابل ظلم، جور و بیداد قلمداد شده است. به معنای استقامت، برابری، میانه‌روی آمده است. یا «عدل هر آن چیزی است که فطرت انسان، حکم به استقامت و درستی آن نماید» عدالت اجتماعی یکی از دلالت‌های مفهوم عدالت است که مصر از آن تخصیص «منصفانه‌ی» منابع در یک جامعه است. به این معنا قانون باید به سطح قبلی از عدالت واقعی و رسمی دست یابد و باید توزیع منصفانه منابع و برابر فرصت‌ها را تضمین کند.

عدالت اجتماعی علاوه بر اینکه نیازمند فرهنگ‌سازی و زمینه‌سازی برای تبدیل به یک گفتمان و مطالبه عمومی، می‌باشد نیازمند یک سری اصولها و تضمین‌های لازم حقوقی برای اجرا می‌باشد، و دولت را موظف می‌کند تا همه امکانات لازم را برای تأمین آن برای همه مردم و در تمامی سطوح تا سر حد خودکفایی کشور و به طور مناسب گسترش دهد. دولت‌ها نظام اقتصادی را مشتمل بر ۳ بخش: دولتی، تعاونی و خصوصی می‌داند و این دارای تمایزات اساسی از حیث تأثیرگذاری بر عملکرد اقتصادی در مقایسه با نظامی خواهد بود که عدالت اجتماعی را در مرتبه اول اولویت قرار می‌دهد.

کتاب پیش رو، حاصل کوشش‌ها و تلاش‌های آقای محمدشعیب عارفی دانشجوی دکتری حقوق عمومی دانشگاه تهران می‌باشد. نامبرده دارای کارهای تحقیق اعم از کتاب و مقاله در زمینه حقوق عمومی می‌باشد. این کتاب، مباحثی را در خصوص تبیین مفاهیم الزامات حقوقی

عدالت اجتماعی در مناطق توسعه‌نیافته مطرح نموده که موجب فهم دقیق الزامات حقوقی عدالت اجتماعی خواهد بود. متن حاضر نه تنها کمکی برای دانش پژوهان حقوق در رشته‌های مختلف خواهد بود بلکه برای مجریان و سایر کسانی که کم و بیش با وضعیت‌های جامعه سروکار دارند مفید و قابل استفاده خواهد بود، لذا مطالعه آن به مجریان امور (تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز) به‌ویژه در مناطق توسعه‌نیافته و کمتر توسعه یافته و دانشجویان حقوق توصیه می‌شود.

خیرالله پروین

استاد حق‌ری عمومی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران